

**Posudek konzultantky
na rigorózní práci Mgr. Nely Jenerálové**

na téma „Trest smrti“

Zaměření rigorózní práce, její základní koncepce a systematika

Posuzovaná rigorózní práce je zaměřena na téma trestu smrti, kterému se autorka věnuje z různých úhlů pohledu.

Z formálního hlediska je práce členěna na jednotlivé kapitoly. Na stručný úvod navazuje první kapitola se základními výklady ohledně pojmu trestu, jeho účelu a funkce. Druhá kapitola představuje historický exkurz vývoje legislativy v otázce trestu smrti, přičemž autorka se zaměřuje zejména na české země. Třetí kapitola stručně uvádí jednotlivé prameny práva týkající se otázky trestu smrti, a to na úrovni práva mezinárodního, evropského i vnitrostátního. Ve čtvrté kapitole se autorka věnuje komparaci legislativních i faktických aspektů aplikace trestu smrti v různých částech světa; na to pak navazuje kapitola pátá, která se zabývá problematikou výjimečného trestu v ČR jakožto jakési „legální alternativy“ trestu smrti v našem vnitrostátním pozitivním právu. Šestá, nejobsáhlejší kapitola podrobně popisuje technické detaily jednotlivých způsobů výkonu trestu smrti v minulosti a v současnosti, přičemž uvedené informace jsou doplněny vlastními úvahami a hodnotícími soudy autorky. Sedmá kapitola na necelých dvou stranách sumarizuje výsledky výzkumů veřejného mínění k otázce trestu smrti, provedených v České republice od roku 1992. V osmé kapitole pak autorka stručně zmiňuje problematiku eutanázie, která s trestem smrti – dle autorky – souvisí v tom smyslu, že se rovněž jedná fakticky o usmrcení druhé osoby. V šestistránkovém závěru celé práce pak autorka shrnuje poznatky uvedené v předcházejících kapitolách a odkrývá čtenáři svůj vlastní, byť poněkud nevyhraněný názor na celou problematiku. Kromě toho ještě práce obsahuje seznam zkratk, seznam použitých zdrojů, resumé v anglickém jazyce, abstrakt v českém a anglickém jazyce a jednu přílohu (mapa světa zachycující přípustnost trestu smrti v jednotlivých zemích).

Hodnocení struktury práce a úrovně zpracování

Práce je přehledně členěna do kapitol, jejichž názvy i pořadí mají logickou návaznost, díky čemuž se lze v práci velmi snadno orientovat. Navzdory tomu však práce dle mého názoru vykazuje ve vztahu k požadavkům kladeným na rigorózní práce nezanedbatelné deficit, které výrazně snižují její odbornou úroveň a mohou vyvolat pochybnosti, zda je práci vůbec možno doporučit k obhajobě.

Problematika trestu smrti je v rámci trestního práva po dlouhou dobu jednou z nejvíce diskutovaných otázek, o níž je vedena živá diskuze nejen mezi odbornou veřejností, ale ve značné míře též mezi veřejností laickou. Za tuto dlouhou dobu, po kterou se příslušné debaty vedou, vyšlo jasně najevo, že společnost bude vždy rozdělena do několika skupin, neboť zde stále budou lidé, kteří budou trest smrti jednoznačně prosazovat, jakož i lidé, kteří jej budou jasně odsuzovat; nezanedbatelná část veřejnosti (jak laické, tak odborné) pak bude někde mezi těmito dvěma extrémami. Otázka aplikace trestu smrti není otázkou striktně právní, ale má daleko širší, filozofické souvislosti, neboť její řešení souvisí s celkovou hodnotovou orientací, vírou a pohledem na svět a společnost. Lze konstatovat, že k tomuto tématu již bylo napsáno a řečeno mnohé, tedy že se jedná o téma dostatečně probádané a prodiskutované, u něhož lze sotva přijít s něčím novým nebo převratným, popř. u něhož lze stěží nalézt nějaký nový, zázračný a doposud neuplatněný argument. Zároveň se domnívám, že v kontextu

českého práva je toto téma již téměř obsoletní, neboť hodnotový vývoj právního řádu, jakož i mezinárodní závazky České republiky zcela jednoznačně ukazují, že otázka přípustnosti trestu smrti je v našich podmínkách jednoznačně a definitivně vyřešena. Pokud tedy bylo cílem autorky zabývat se otázkou trestu smrti v obecné rovině, obávám se, že takto zvolené téma rigorózní práce samo o sobě není dostatečně kvalitní a nosné, aby mohlo být východiskem k napsání kvalitní rigorózní práce, která by splňovala předpoklady, jež jsou z hlediska vědeckého přínosu na takový typ prací kladeny. Domnívám se, že posuzovaná práce nepřináší žádné nové poznatky a ani nezpracovává předmětné téma novátorským či jinak zajímavým způsobem. Vědecký přínos autorčina počínu je tak přinejmenším diskutabilní.

S ohledem na zvolené téma považuji některé kapitoly či pasáže za nadbytečné a v rámci celé práce poněkud nefunkční. Zejména bych v této souvislosti poukázala na celou pátou kapitolu, která se na 18 stranách (což je zhruba jedna šestina celé práce) zabývá problematikou výjimečného trestu v České republice; nejen že toto téma prakticky nijak nesouvisí s trestem smrti (vysvětlení autorky, že se jedná vlastně o jakousi legální alternativu trestu smrti v českém právu, dle mého názoru dostatečně neospravedlňuje zařazení kritizované kapitoly do posuzované práce), ale vzhledem k rozsahu, v němž se je autorka snaží obsáhnout, je toto téma v konečném důsledku zpracováno povrchně a nedůsledně. Ještě méně ospravedlnitelným se mi jeví zařazení kapitoly osmé věnující se otázce eutanázie, jejíž jediná souvislost s trestem smrti spočívá v tom, že se rovněž jedná o jakési „státem posvěcené“ usmrcení jiné osoby; tím však veškerá souvislost dle mého názoru končí a nevidím zde žádný jiný legitimní důvod, proč autorka tuto kapitolu zařadila. Kromě uvedených kapitol pak považuji za nadbytečné i některé další pasáže, např. na str. 40, kde autorka popisuje systém trestních sankcí v trestním zákoníku.

Z hlediska kvantity a kvality použitých zdrojů pak nelze přehlédnout, že dlouhé pasáže posuzované práce nezdědka vycházejí z jednoho jediného zdroje; konkrétně se např. jedná o celou šestou kapitolu, která se opírá o jediný pramen (MONESTIER, Martin. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátku po současnost*. 1. vydání. Praha: Rybka Publisher, 1998).

Kvalitě práce nepřidají ani občas se vyskytující odborné či faktické nepřesnosti, např.:

- na str. 38 autorka zmiňuje „ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod“ (technicky vzato se totiž nejedná o ústavní zákon, ale o usnesení předsednictva ČNR, přičemž samotná Listina má sice ústavní charakter, ale nikoliv jako ústavní zákon, ale jako součást ústavního pořádku podle čl. 112 odst. 1 Ústavy),
- na str. 58 je v rámci kapitoly „Nemuslimské státy Afriky“ pojednáváno mimo jiné o Somálsku, Súdánu či Sierra Leone, což jsou ovšem státy, v nichž muslimové tvoří převážnou část obyvatelstva a v nichž nezdědka dochází k aplikaci práva šaría (přičemž i u mnohých dalších států zmiňovaných v předmětné kapitole mám pochybnosti, zda tyto lze skutečně označit za „nemuslimské“),
- na str. 60 na čtvrtém a třetím řádku odspodu autorka uvádí, že rozdělení trestných činů na přečiny a zločiny je obsaženo v ustanovení § 13 trestního zákoníku, ačkoliv toto dělení obsahuje až ustanovení § 14 trestního zákoníku,
- na str. 61 na třetím a čtvrtém řádku autorka uvádí, že zvlášť závažnými zločiny jsou ty, za které stanoví trestní zákoník trest odnětí svobody s horní hranicí převyšující deset let, ačkoliv dle § 14 odst. 3 trestního zákoníku platí, že zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

Za sporné a argumentačně nepřesvědčivé považuji i některé autorčiny závěry či názory. Na několika místech (str. 72 a 118) se např. autorka vyjadřuje v tom smyslu, že by pachatelé

odsouzení k doživotnímu odnětí svobody měli být drženi odděleně od ostatních vězňů, neboť je to „více vytrestá“; zde bych ale upozornila, že trestní právo v moderním pojetí ustupuje od retribučního pojetí účelu trestu (což ostatně sama autorka uvádí na str. 10), takže argumentace „vytrestáním“ pachatele se odchyluje od aktuálních trendů (autorka by tedy tento odklon měla vysvětlit). Na str. 109-112 pak autorka dle mého názoru nesprávně a zavádějícím způsobem interpretuje jednotlivé statistiky, když např. na str. 112 uvádí, že „*se zavedením eutanázie souhlasí méně osob, než se zavedením trestu smrti, jedná se o 65 %, zatímco s trestem smrti v současné době souhlasí 67 %*“ – domnívám se, že rozdíl 2 % je natolik malý, že jej dost možná lze zahrnout do statistické chyby a nelze z něj činit žádné závěry; to se týká i některých dalších komparačních závěrů, které jsou na uvedených stranách obsaženy – autorka dle mého názoru nedostatečně zohledňuje skutečnost, že statistika má své limity a že při neznalosti konkrétních parametrů zkoumaného statistického vzorku nelze zpravidla z rozdílů v řádu jednotek procent činit žádné relevantní závěry. Stejně tak nepovažuji za seriózní přístup, pokud na str. 117 autorka vyvrací argument vysoké nákladnosti výkonu trestu smrti tím, že se domnívá, že naopak doživotní uvěznění pachatele je finančně náročnější; jsem toho názoru, že v rámci rigorózní práce by autorka neměla v těchto otázkách uplatňovat své domněnky, ale měla by se pokusit své závěry opřít o konkrétní čísla (např. zjistit, kolik stojí ten či onen typ popravky vs. kolik stojí pobyt ve vězení).

Celkově hodnotím posuzovanou práci jako zdařilý kompilát převážně tuzemských zdrojů, které se předmětné problematiky týkají, nicméně z výše uvedených důvodů mám pochybnosti, zda práce po vědecké stránce splňuje všechna kritéria, která jsou na rigorózní práci kladena.

Hodnocení formálních aspektů práce

Po formální stránce jsem u posuzované práce neshledala žádné významné nedostatky. Práce obsahuje všechny požadované náležitosti, formální úprava textu odpovídá normě. V textu se neobjevují překlepy. Autorka formuluje své závěry srozumitelně (což však neznamená, že jsou tyto závěry vždy argumentačně přesvědčivé – viz výše); ze stylistického hlediska je práce v pořádku.

Místy se vyskytují pravopisné chyby, a to zejména v interpunkci a kupodivu též u shody podmětu s přísudkem (dokonce opakovaně, např. na str. 18 poslední řádek – „platili staré právní obyčeje“, nebo na str. 42 první řádek – „se vyčlenili čtyři způsoby“).

Výtku mám k citaci internetových zdrojů, která neodpovídá normě.

Závěr a náměty pro obhajobu

Navzdory všem výše uvedeným výtkám jsem nakonec dospěla k závěru, že posuzovaná práce může být podkladem pro úspěšnou obhajobu, a proto ji k obhajobě – byť s výše uvedenými výhradami – doporučuji.

V Praze dne 25. června 2013

---

doc. JUDr. Mgr. Jana Navrátilová, Ph.D.
konzultantka